



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## **Clypeus Theologiæ Thomisticæ**

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus  
voluntate et providentia]

**Gonet, Jean-Baptiste**

**Coloniæ Agrippinæ, 1671**

§. II. Præcipuæ objectiones solvuntur

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

Secundo impugnari potest hæc responsio ex Augustino, qui in libro de bono perverantia cap. 9. agens de Tyrus & Sydonis, sic loquitur. Sed nunquid possumus dicere, etiam Tyrus, & Sydonis, talibus apud se virtutibus factis, credere noluisse, aut credituros non fuisse, si fierent: cum eis ipse Dominus crederetur, quod acturi essent magna humilitatis penitentiam, si eis facta essent divinarum illa signa virtutum? Manifestè ergo Augustinus admittit certitudinem illius futuri conditionati, nempe quod credituri essent Tyrus, si talia signa viderent. Et in libro de corrept. & gratia cap. 8. loquens de his qui non sunt peccati à Deo, ne malitia mutaret eorum intellectum, sic ait; Respondentur si possunt (scilicet Pelagiani) cur illos Deus, cum peccaverit, & pie viverent, non tunc de vita huius periculum rapuit: ne malitia mutaret intellectum eorum, & ne scilicet deciperet animas eorum. Vtrum hoc in passate non habuit, an eorum mala futura nesciret: nempe nihil horum, nisi perversissime, atque insanosissime dicitur.

Tertio refellitur eadem responsio, ex eo quod futura conditionata, interdum prædicantur, & prænantantur à Prophetis; ut constat ex 4. Regum 13. ubi Propheta Eliseus prædicat Regi Israël, quod si percussisset jaculo terram quinquies, aut sexies, sive septies, percussisset Syriam usque ad consumptionem: prædictio autem prophetica, si non sit comminatoria (sicut ista non erat) est omnino certa, & infallibilis; aliàs periret certitudo prophetiæ, ut docet D. Thomas 2.2. quest. 172. art. 1. Ubi triplicem prophetiam distinguit: scilicet præscientiæ, prædestinationis, & comminationis; inter quas hoc ponit discrimen, quod prima, & secunda, terminantur ad futura in seipsis, unde ex illis veritas futurorum in se evidenter colligitur: tertia verò non respicit futura ut in se, sed dispositionem, & ordinationem causarum ad ipsa; proinde stante hac dispositione, licet eveniunt veritas non stet, subsistit veritas prophetice revelationis.

Confirmatur ex eodem S. Doctore quest. 12. de verit. art. 10. Et 2.2. quest. 171. art. 6. ad 2. ubi ait: Licet quandoque præcisè revoleatur futurum, solum quantum ad ordinem causarum; cognitio tamen Dei, non tantum terminatur ad ordinem, sed etiam infallibiliter ad eventum futurum. Ergo futura conditionata in Scriptura revelata, etsi Prophetis quandoque tantum innoscant quoad ordinem causarum; attamen cognitio Dei, non tantum sinit in ordine, sed transit ad eventum futurum, aut ejus negationem sub tali conditione; & consequenter ex doctrina D. Thomæ, futura conditionata certò cognoscuntur à Deo, vel ut determinatè vera, vel ut determinatè falsa. Neque obstat particula forte, quæ Scriptura interdum utitur: hæc enim, ut dicemus in solutione argumentorum, non dubitationem, & conjecturam; sed vel operis difficultatem, vel liberi arbitrii mutabilitatem designat.

Probatum insuper conclusio ratione fundamentali. Illa cognitio est certa, & infallibilis, quæ fundatur in medio certo, & infallibili: At notitia futurorum conditionatorum in Deo, fundatur in medio certo, & infallibili; in decreto scilicet ex se efficaci, absoluto ex parte subjecti, & conditionato tantum ex parte objecti, ut dicemus articulo sequenti: Ergo certa & infallibilis est. Unde licet sublati decretis conditionati-

natis, non possit esse in Deo certa, & infallibilis conditionatorum scientia, sed probabilis tantum, & conjecturalis illorum cognitio, illis tamen admittis, certa conditionatorum notitia illi non potest denegari. Quare si aliqui ex Thomistis interdum videantur eam negare, non negant illam absolutè, & pro omni instanti reali; sed tantum pro signo rationis antecedenti decretum, in quo illa objecta sunt in statu mere possibilitatis, nec sunt cognoscibilia ut determinatè futura.

§. II.

Præcipua objectiones solvuntur.

Objiciunt in primis Adversarii quædam Scripturæ loca, quibus conjecturalem tantum futurorum conditionatorum notitiam Deo videtur tribuere: nam Genes. 3. Deus de Adamo loquens sic ait: Nunc ergo ne forte mittat manum suam, & sumat etiam de ligno vite, & vivat in æternum. Ubi particula, forte, clarè denotat, hoc futurum conditionatum, si Adam manserit in Paradiso, sumet de ligno vite, non esse omnino certum, nec ut tale cognosci à Deo; sed conjecturaliter tantum, attentà scilicet occasione, & opportunitate loci. Item Deuteronomii 4. dicitur: Custodite igitur sollicitè animas vestras, ne forte decepti faciatis vobis sculptam similitudinem.

Respondeo primò, particulam illam, forte, in Scriptura non semper denotare dubitationem, sed Deum more nostro loqui; vel ad ostendam liberi arbitrii mutabilitatem, vel expendendam ipsius rei difficultatem, ut constat ex illo Joan. 8. si me sciretis, forsitan & Patrem meum sciretis. Ubi particula forsitan, non dubitantis affectum, sed operis difficultatem, & magnitudinem designat. Unde Hieronymus super cap. 26. Jeremiæ: Verbum ambiguum forsitan, majestati Domini non potest convenire: sed nostro loquitur affectu, ut liberum hominis servetur arbitrium. Et Augustinus Tract. 37. in Joan. explicans verba dicta, Forsitan & Patrem meum sciretis, sic ait: Quando dicit forsitan, non dubitat, sed increpat. Dubitationis verbum est, cum dicitur ab homine, ideo dubitante, quia nesciente: cum verò dicitur à Deo verbum dubitationis, cum Deum nihil utique lateat, illud dubitatione arguitur infidelitas, non opinatur Divinitas.

Respondeo secundo, futura contingentia dupliciter à Deo cognosci: vel per respectum ad causas creatas, vel per ordinem ad ejus decretum. Primo modo cognoscuntur à Deo, cognitione subjectivè infallibili, objectivè autem tantum conjecturali. Secundo autem modo terminant cognitionem, etiam objectivè infallibilem. Quando ergo divina cognitio respectu contingentium significatur per particulam forte, denotatur dubitatio objectiva per ordinem ad causas secundas, respectu quarum contingentia dicuntur; non verò subjectiva, & quæ se teneat ex parte Dei.

Objicies secundo: D. Augustinus libro de prædest. sanct. cap. 14. explicans illud Sapient. 4. Raptus est ne malitia mutaret intellectum ejus, ait: Dicitur est secundum pericula vite huius, non secundum præscientiam Dei, qui hoc præcivit quod futurum erat, non quod futurum non erat. Quo loco videtur Augustinus sentire, Deum non habuisse præscientiam certam, & infallibilem huius futuri conditionati: hominem scilicet fore peccaturum, si diutius vixisset; sed solum con-

jecturalem, & probabilem cognitionem, attentis periculis hujus vitæ, & humanâ fragilitate. Item idem S. Doctor saepe asserit, figmentum esse præsciri à Deo quæ non sunt futura, ut constat ex libro 2. contra duas Epist. Pelag. *Quomodo, inquit, præscivit ea futura* (opera scilicet parvulorum in infantia morientium, quæ fecissent, si ad ætatem pervenissent adultam) *quæ illis in infantia morituris, quia præscientia ejus falli non potest, præscivit non futura.* Et libro de origine Animæ contra Vincentium Victorem cap. 12. *Quomodo recte dicitur præscire futurum, quod non est futurum.* Item lib. de Prædest. sanct. cap. 12. *Vnde talibus viris (id est Semipelagianis) in mentem venit: ut futura quæ non sunt futura, puniantur vel honorentur merito parvulorum:* Et S. Prosper in Epist. ad Augustinum, loquens de Semipelagianis, ait: *Futura quæ non sunt futura consingunt.* Ergo ex doctrina Augustini & Properi, non datur in Deo certa futurorum conditionatorum notitia.

13 Ad primum locum respondeo, quod quando D. Augustinus dicit, *Hoc dictum fuisse secundum pericula vitæ hujus, non secundum præscientiam Dei;* solum intendit docere, quod in Scriptura Deus revelaverat futurum illud, secundum ordinem quem dicebat ad causas secundas, & inferiores; per ordinem ad quas, non habebat omnimodam certitudinem & infallibilitatem, sed probabilem tantum & conjecturalem. Ut enim docet S. Thomas 1. p. quæst. 19. art. 7. ad 2. Deus in Scriptura revelat interdum aliqua secundum ordinem causarum inferiorum, licet ipse certò sciat ea absolute non esse eventura; quia aliter in sua voluntate, & præscientia disposuit: sicut cum dixit per Jonam Prophetam: *Ahuc quadraginta dies, & Ninive subvertetur:* licet ipse certò sciret, eam non esse subvertendam; & sicut cum prædixit Ezechie per Isaiam Prophetam: *Dispone domui tue, quia morieris tu, & non vives,* ut habetur Isaiæ 38. Neque tamen ita event, quia aliter in scientia, & voluntate divina erat præordinatū.

14 Ad alia testimonia dicendum est, quod in his D. Augustinus non denegat absolute Deo certam futurorum conditionatorum notitiam, sed in eo tantum sensu, & modo, quo asserebatur à Pelagianis, vel Semipelagianis: independentem scilicet à divino decreto, eo quæ anteciprem; vel præscientiam futurorum, quæ haberent rationem meriti, actualiter Deum moventis, ad dandam primam gratiam, & primam vocationem ad fidem; ut enim disputatione sequenti ostendemus, Semipelagiani admittebant in Deo præscientiam futurorum conditionatorum, divino decreto anteriorem: Tum ut conciliarent hominibus libertatem, cum divina prædestinatione, & decretis absolutis, ex quibus dicebant sequi libertatis excidium, ac fatalem induci necessitatem, si divina constitutio humanas præveniret voluntates, ut refert S. Prosper in Epistola ad Augustinum. Tum etiam ut per hanc præscientiam, à decreto independentem, invehent merita antecedentia primam gratiam, & redderent rationem, quare Deus hunc vocet ad fidem, & non alium, & quare alicubi prædicetur, vel non prædicetur Evangelium, &c.

15 Objicies tertio cum Typhanio capite 22. libri citati. *Quamvis in Scriptura Deus aliquando utatur oratione discursivâ, non tamen sequitur in Deo esse discursum;* licet utatur enuntiationibus vocalibus, non est tamen in Dei intellectu

A compositio mentalis, qualis significatur enuntiatione vocali: Ergo similiter, quamvis in Scriptura Deus dicatur scire futura conditionata (puta conversionem Tyriorum, & Sydoniorum, si Christus apud illos prædicasset) non sequitur tamen, in eo vera esse certam, & infallibilem illorum notitiam.

Confirmatur: Sicut discursus & enuntiatione, dicuntur imperfectionem Deo repugnantem, ita & scientia conditionatorum: quemadmodum enim discursus importat multiplicatam, & successivam actuum in intellectu; & enuntiatione compositionem, ac unionem prædicatam cum subjecto; ita scientia futurorum conditionatorum, dicit suspensionem & hæsitationem in intellectu divino, cum sit de objecto suspensio, & à conditione pendente.

Respondeo quod sicut ex eo quod Deus utatur in Scriptura discursu, & enuntiatione mentali; bene inferimus illum purissimo, & certissimo intuitu vivere habitudinem quæ habet antecedens ad consequens, & unionem quæ est inter prædicatum & subjectum: licet talis intuitus sit sine imperfectionibus compositionis, & multiplicatis actui, quæ reperiuntur in nostris discursibus & enuntiationibus: ita similiter, bene sequitur ex eo quod Deus in Scriptura pronunciat & revelat futura conditionata, quorum conditio nunquam ponetur, ea certissime cognoscet, sed puro intuitu, & sine imperfectionibus hæsitationis vel suspensionis, quas aliquando forte habet intellectus humanus, dum hujusmodi propositionibus utitur.

Ad confirmationem dicendum est, quod licet scientia futurorum conditionatorum, sit de objecto suspensio, ratione conditionis à qua dependet; non est tamen suspensa, nec ponens hæsitationem in intellectu divino, ut existimat Typhanus, qui dum imaginariam quandam imperfectionem suspensionis, quasi festucam ex oculo & scientia Dei purat eicere, veram in eo trabem ignorantie ponit, aut cognitionem conjecturalem, & probabilem, necdum ex parte rei cognite, sed etiam ex parte cognoscentis, quæ repugnat perfectioni, & infallibilitati divine scientiæ.

Objicies quartò cum eodem Authore: Dicitur Thomas hic art. 13. & quæst. 12. de verit. art. 10. & in 1. dist. 38. quæst. 1. art. 5. docet futura contingentia posse considerari dupliciter; vel in suis causis, vel in seipsis: qualiter considerantur, non ut futura, sed ut existentia (in mensura scilicet æternitatis) & sub primo statu, posse tantum terminare cognitionem conjecturalem: sub secundo verò, posse certò & infallibiliter à Deo cognosci: At futura conditionata quorum conditio nunquam purificabitur, non possunt cognosci à Deo, hoc secundo modo; sed tantum primo, cum non sint præsentia in æternitate, eo quod nunquam existent in aliqua differentia tēporis, ad quæ æternitas ratione suæ infinitatis se cōtendat: Ergo non possunt cognosci à Deo, nisi cōjecturaliter.

Respondeo S. Thomam in his locis tantum fuisse locutum de futuris contingentibus, per ordinem ad causas creatas; secundum se consideratas, & non ut subordinatas efficaci decreto divini voluntatis. Et ita ex his locis, nihil potest inferri cōtra nostram sententiam, quæ docet futura absoluta, vel conditionata, non posse certò cognosci in causis secundis, sed tantum in divino decreto; vel quod idē est in ipsis causis secundis, ut illi subordinatis, & ab illo applicatis, & determinatis,

natis, ut disputatione præcedenti ostendimus.

Objicies quærō: Vel hæc futura conditionata cognoscuntur à Deo per scientiam simplicis intelligentiæ, vel per scientiam visionis? Neutrum dici potest: Ergo non cognoscuntur à Deo. Major constat, nulla enim datur in Deo scientia media, ut disputatione sequenti ostendimus. Minor probatur: Scientia simplicis intelligentiæ est omnino naturalis, & necessaria, & terminatur tantum ad possibilia ut sic, id est, indifferentia ad esse, & non esse: Atqui cognitio horum futurorum, non est naturalis, & necessaria, cum in nostra sententia supponat liberum divinæ voluntatis decretum, & in eo fundetur; neque terminatur ad merè possibilia, sed ad futura sub conditione: Ergo non est scientia simplicis intelligentiæ. Probatur etiam secunda pars Minoris: Scientia visionis est intuitiva, & terminatur ad res præsentēs, & existentes in æternitate: dicitur enim visionis, metaphorâ ductâ à nostra visione, sicut supra annotavimus: Sed cognitio horum futurorum conditionatorum, non est intuitiva, nec terminatur ad res præsentēs, & existentes in æternitate; quia illa futura conditionata nunquam habitura sunt existentiam aut præsentiam, etiam in æternitate, cum sint absolutè non futura: Ergo non cognoscuntur à Deo per scientiam visionis.

Hic argumento dupliciter respondet Thomistæ, juxta duos diversos modos explicandi scientiam simplicis intelligentiæ, & visionis. Aliqui enim dicunt, scientiam simplicis intelligentiæ non distingui à scientia visionis, per hoc, quod prima sit necessaria, & secunda libera; sed per hoc quod prima est abstractiva, secunda intuitiva; in quantum terminatur ad res futuras, ut præsentēs in æternitate. Et juxta hanc sententiam, & modum explicandi, dicendum est, futura conditionata, quorum conditio nunquam purificabitur, cognosci à Deo per scientiam simplicis intelligentiæ, ob rationem in argumento insinuatam: quia scilicet, cum illa nunquam sint habitura existentiam in aliqua differentia temporis, non sunt præsentia in æternitate, nec proinde terminare possunt scientiam intuitivam, quæ (ut disputatione præcedenti ostendimus) necessariò requirit existentiam & præsentiam sui objecti, in ea saltem mensura, quâ mensuratur cognitio.

Alii verò volunt, scientiam simplicis intelligentiæ distingui à scientia visionis, per hoc quod prima (utpote antecedens decretum) sit naturalis, & necessaria; secunda verò libera, cum illud supponat, & in eo fundetur, & quia hæc scientia ut plurimum, & secundum primarium objectum materiale, terminatur ad res præsentēs in æternitate, dicitur intuitiva; quamvis secundum aliud objectum minus principale, non sit intuitiva, nec visionis, sed tantum libera, & approbationis. Et juxta hunc secundum modum explicandi, dicendum est, futura conditionata, quorum conditio nunquam purificabitur, cognosci à Deo per scientiam visionis, non quatenus visionis est formaliter (quia sub hac ratione terminatur solum ad res futuras ut præsentēs in æternitate) sed in quantum libera est, & approbationis, & prout habet ad junctum decretum divinæ voluntatis: sic enim non terminatur solum ad res futuras, ut præsentēs in æternitate, sed etiam ad omnia objecta libera, & contingentia, quæcumque illa sint.

Advertendum tamen est, futura illa conditionata dupliciter posse considerari. Primò in vi illationis, & in rigore consequentiæ, & quatenus particula *si*, sumitur in sensu purè illativo; & hoc modo non cognoscuntur à Deo per scientiam liberam, sed per scientiam naturalem, & simplicis intelligentiæ: quia propositio talem illationem, & consequentiam enuntians, est omnino necessaria, & reducitur in principium omnino necessarium. Unde in nostra sententia, hoc conditionatum: *Si Deus per motionem efficaci hominem ad amorem prædeterminet, talem actum eliciat.* Et in Adversariorum doctrina, *Si Deus hominem vocatione congruâ vocaverit, ille infallibiliter consentiet:* consideratum in sensu purè illativo, & in rigore consequentiæ, & illationis, attingitur à Deo per scientiam naturalem, & simplicis intelligentiæ; quia utraque consequentia, & illatio, reducitur in principium omnino necessarium & infallibile; scilicet in efficaciam divinæ voluntatis, vel in divinæ præscientiæ infallibilitatem. Secundò illa futura conditionata possunt considerari, non in vi illationis & consequentiæ, sed ratione concomitantia quam effectus habet cum conditione, & quæ fundatur in aliqua promissione, vel proposito, aut pacto, vel in divino decreto connectente extrema, quæ interdum nullam habent inter se connexionem, sed sunt omnino disparata; ut constat in exemplo supra relato de percussione terræ cum victoria Regis Israël; & sic dicimus illa cognosci per scientiam visionis, quatenus libera est, & approbationis; & quatenus supponit in voluntate divina, decretum absolutum ex parte subjecti, & conditionatum ex parte objecti. De quo fusiùs disputatione sequenti.

## ARTICULUS II.

*Utrum in Deo admittenda sint decreta absoluta ex parte subjecti, & conditionata ex parte objecti, in quibus præscientia futurorum conditionatorum fundetur?*

## §. I.

*Quibusdam præmissis conclusio affirmativa statuitur.*

Notandum primò: Aliquam volitionem, seu aliquod decretum, posse dici duobus modis conditionatum. Primò ex parte subjecti, quando scilicet subjectum habet quamdam veluti velleitatem, non tam de objecto ipso, quam de voluntate efficaci habenda circa illud, si conditio poneretur. Exemplum est: *Ego vellem venari, si hoc liceret Clerico.* Per hunc enim modum loquendi, non designo me habere actu volitionem circa venationem; sed potius significo, me illam habiturum, supposito quod ea liceret Clerico. Secundò potest aliqua volitio, seu aliquod decretum, esse & dici conditionatum ex parte objecti tantum: quando scilicet habetur actu volitio efficax ex parte volentis, suscipitur tamen effectus ejus, donec ponatur conditio: v. g. si aliquis dicat, *Volo quod si Petrus veniat cras domum, prandeat mecum:* ista volitio est tantum conditionata ex parte objecti, est enim vera & absoluta volitio prandii, dependens tamen ab aliqua conditione, nimirum ab adventu Petri in domum. Quando ergo inquirimus, an dentur in Deo decreta